

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

**Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету цивільного захисту України**

«Надзвичайні ситуації: безпека та захист»

***Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю***

24 – 25 жовтня 2024 року

Черкаси – 2024

УДК 543.051
Н 17

Рекомендовано до друку вченою радою факультету пожежної безпеки
Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України
(протокол № 1 від 24 вересня 2024 р.)

Дозволяється публікація матеріалів збірника у відкритому доступі
експертною комісією інституту з питань таємниці
(протокол № 11 від 17 жовтня 2024 р.)

Надзвичайні ситуації: безпека та захист: Матеріали XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. – Черкаси: ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. – 230 с.

Редакційна колегія

Ігор ТОЛОК – к. пед. н., доцент, Заслужений працівник освіти України, ректор НУЦЗ України;

Дмитро ЛЕСЕЧКО – к. т. н., т. в. о. начальника ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;

Віталій КОВАЛЕНКО – к. т. н., с. н. с., заступник начальника Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту з наукової роботи;

Олександр ЗЕМЛЯНСЬКИЙ – начальник науково-дослідного центру ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;

Валентин МЕЛЬНИК – к. т. н., доцент, начальник факультету пожежної безпеки НУЦЗ України;

Сергій ЦВІРКУН – к. т. н., доцент, начальник факультету пожежної безпеки ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, **відповідальний секретар конференції**;

Андрій БЕРЕЗОВСЬКИЙ – к. т. н., доцент, начальник кафедри безпеки об'єктів будівництва та охорони праці ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, **секретар конференції**;

Костянтин МИГАЛЕНКО – к. т. н., доцент, начальник кафедри автоматичних систем безпеки та електроустановок ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України;

Сергій КАСЯРУМ – к. пед. н., доцент, начальник кафедри вищої математики та інформаційних технологій ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

У збірнику подані матеріали доповідей за такими тематичними напрямками: прикладні наукові аспекти прогнозування та запобігання надзвичайним ситуаціям; технології пожежної та техногенної безпеки; інформаційні технології в попередженні та ліквідації надзвичайних ситуацій; теоретичні та практичні аспекти охорони праці в галузі цивільної безпеки.

© Факультет ПБ
© ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024

Виникнення пожеж супроводжують небезпечні фактори, які впливають на людей та майно: полум'я, іскри; тепловий потік; підвищена температура довкілля; підвищена концентрація токсичних продуктів горіння та термічного розкладу; знижена концентрація кисню; зниження видимості в диму.

Результатами такого погіршення стають нещасні випадки на роботі, у тому числі групові, що є нехарактерними для мирного часу та мають наслідки різного ступеня тяжкості.

Характерними ушкодженнями працівників ДСНС унаслідок пожеж (зокрема спричинених обстрілами та бомбардуванням) є:

- опіки тіла різного ступеня;
- смерть від прямого контакту з полум'ям;
- опіки верхніх дихальних шляхів;
- черепно-мозкові травми;
- множинні переломи та забиті місця;
- комбіновані ураження.

Тобто, організувати охорону праці в умовах воєнного стану і дотримуватися безпеки на робочих місцях – надскладне завдання, що стоїть перед кожним працівником і роботодавцем. Тільки завдяки спільним зусиллям органів державної влади, суб'єктів господарювання, громадських організацій щодо питань охорони праці, запобігання нещасним випадкам на виробництві та професійним захворюванням можна створити безпечне робоче середовище.

Тому, постійно розглядається питання безпеки особового складу пожежно-рятувальних підрозділів, які виконують завдання з ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків, які загрожують життю, здоров'ю людей і завдають матеріальних збитків на територіях ведення бойових дій. Акцентую, що ефективність гасіння пожеж потребує узгодження рятувальних заходів із підрозділами Збройних сил України, правоохоронними органами та місцевими органами виконавчої влади, аби мінімізувати втрати серед особового складу, активної діяльності в нових надскладних умовах.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України „Про охорону праці”. Постанова КМУ від 14.10.1992 року №2695-XII (із змінами). К.:Алерта, 2023. – 32 с.

2. Державні санітарні норми та правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» спрямовані на гігієнічну оцінку умов та характеру праці на робочих місцях працівників на підприємствах.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14#Text>

ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ СТАНДАРТУ ISO 45001:2018

Наталія ГРЕЧКА

Тетяна КОСТЕНКО, д-р техн. наук, професор

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Зміни в законодавстві України щодо безпеки життя та здоров'я працівників вимагають від керівників вищої ланки не тільки впровадження ризик-орієнтованого підходу до формування політики підприємства, а й більш відповідальних дій — реалізації задекларованих принципів у конкретні процедури та ефективні заходи

безпеки. Прийняття міжнародного стандарту ISO 45001 у 2018 році, який введено до українського законодавства з 2021 року, підкреслює актуальність впровадження процедур управління ризиками, пов'язаними з небезпеками для життя, здоров'я та працездатності працівників під час виконання їхніх професійних обов'язків.

Будь-яке виробниче середовище, в якому взаємодіють люди та технологічне обладнання, створює потенційні небезпеки, які можуть призвести до інцидентів, небезпечних подій чи аварій з миттєвими або віддаленими наслідками. Тому важливо зменшувати рівень небезпеки — ризику, що супроводжує певні види виробничої діяльності.

Інцидент – це будь-яка незапланована подія, яка виникла у виробничому середовищі підприємства, що призвела або може призвести до нещасного випадку на виробництві, аварії, пожежі, негативної дії на навколишнє середовище, яка впливає на здоров'я та безпеку людей, безперервність технологічного процесу, що завдає збитків репутації та іміджу підприємству.

Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) 12 березня 2018 року оприлюднила новий міжнародний стандарт ISO 45001:2018 «Системи управління охороною здоров'я і безпекою праці» [1], що приходить на заміну британському стандарту OHSAS:18001:2007 «Системи менеджменту гігієни і безпеки праці. Вимоги». У новому стандарті викладені основні вимоги щодо охорони здоров'я працівників і безпеки праці на підприємствах (в організаціях), він є інструментом для поліпшення стану здоров'я персоналу і підвищення рівня безпеки праці на робочих місцях та передбачає відповідальність роботодавця за здоров'я і безпеку своїх працівників, яка поширюється на підтримку й захист їх фізичного та психічного стану.

Запровадження вимог цього стандарту в систему управління охороною праці на підприємстві повинно забезпечити:

а) створення умов для усунення або мінімізації ризиків для працівників та інших зацікавлених сторін, здоров'я яких може бути під загрозою через діяльність підприємства;

б) впровадження, підтримку та поліпшення системи управління охороною здоров'я та безпеки праці;

в) відповідність діяльності підприємства задекларованій політиці в сфері охорони праці;

г) відповідність стандарту ISO 45001:2018 через:

- проведення самооцінки та подальше самодекларування відповідності або отримання підтвердження відповідності від зацікавлених сторін;

- сертифікацію системи управління охороною праці зовнішньою організацією [2].

Стандарт ISO 45001:2018 також передбачає процедуру проведення внутрішнього аудиту підприємства, яка встановлює:

а) відповідальність, вимоги до компетентності аудиторів, а також вимоги до планування аудитів, їх проведення, реєстрації результатів і поширення звітів;

б) критерії для аудиту, обсяг проведення аудитів, їх частоту та методи виконання [2].

Отже, стандарт передбачає реалізацію ризик-орієнтованого підходу, безперервне вдосконалення, яке враховує внутрішній клімат організації, а також дотримання вимог національного законодавства. Усі ці ініціативи мають на меті сформуванню репутації організації як «безпечного місця праці», що, у свою чергу, сприятиме досягненню її стратегічних цілей.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Стандарт ISO 45001:2018 «Системи менеджменту охорони здоров'я і безпеки праці».
2. Г. Гогіташвілі, Є.Т. Карчевські, В.М. Лапін. Управління охороною праці та ризиком за міжнародними стандартами: навчальний посібник для вузів. Київ: Знання.2007.

3. Вебінар «Міжнародний стандарт ISO 45001:2018: як керувати інцидентами». Режим доступу: <https://seminar.expertus.com.ua/830-mizhnarodnyi-standart-iso-450012018-iak-upravliaty-intsydentamy>.

УДК 614.8

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО (НАДЗВИЧАЙНОГО) СТАНУ

Іван ІЩЕНКО

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

Профілактику у загальному вигляді можна розглядати як попередні заходи недопущення якогось небажаного явища, процесу чи небажаної події.

Основними заходами щодо запобігання нещасним випадкам, що стались внаслідок ведення бойових дій під час виконання працівниками трудових (посадових) обов'язків, є:

- проведення інструктажів для працівників щодо заходів безпеки під час повітряної тривоги;
- забезпечення дієвого контролю за неухильним виконанням працівниками заходів, передбачених у разі отримання сигналу “Повітряна тривога”;
- проведення навчання щодо надання першої домедичної допомоги потерпілим внаслідок ведення бойових дій.

Постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.2023 № 59 внесено зміни до Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві – доповнено новим розділом (п.144¹⁵-144²⁹) “Процедура розслідування нещасних випадків у період дії правового режиму воєнного (надзвичайного) стану в Україні або окремих її місцевостях”.

Новим розділом передбачено спрощену процедуру розслідування нещасних випадків, що відбулися з працівниками підприємств (установ, організацій), їх філій, представництв та інших відокремлених і структурних підрозділів під час виконання трудових обов'язків внаслідок воєнних (бойових) дій.

Так, нещасні випадки, що сталися з працівниками підприємств (установ, організацій), їх філій, особами, які працюють на умовах цивільно-правового договору, на інших підставах, передбачених законом, фізичними особами – підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства, особами, які фактично допущені до роботи без оформлення трудового договору, під час виконання трудових обов'язків внаслідок воєнних (бойових) дій (бомбардувань, ракетних та артилерійських обстрілів, мінувань територій та приміщень, захоплення в полон, інших протиправних дій, здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення тощо), підлягають спеціальному розслідуванню незалежно від ступеня тяжкості травм (ушкодження здоров'я).

Розслідування таких нещасних випадків проводиться за місцем їх настання.

Проведення досліджень для визначення наявності в організмі потерпілого алкоголю, наркотичних засобів ступеню його сп'яніння не здійснюється. Розслідування нещасних випадків, що сталися в районі воєнних (бойових) дій під час виконання трудових обов'язків за обставин, які не належать до воєнних (бойових) дій,

<i>Наталія ГРЕЧКА, Тетяна КОСТЕНКО</i> ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ ВИМОГ СТАНДАРТУ ISO 45001:2018	207
<i>Іван ІЩЕНКО</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО (НАДЗВИЧАЙНОГО) СТАНУ	209
<i>Тетяна КОСТЕНКО</i> НЕБЕЗПЕЧНІ ТА ШКІДЛИВІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПІД ЧАС ЛІКВІДАЦІЇ НАСЛІДКІВ ВОРОЖИХ ОБСТРІЛІВ.....	211
<i>Тетяна КОСТЕНКО</i> РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ В ПІДРОЗДІЛАХ ДСНС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	213
<i>П. КОСТИШИН</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В МЕДИЧНИХ ПРИСТРОЯХ ІОТ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я ПАЦІЄНТІВ	214
<i>В. ПАВЛЕНКО</i> ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	216
<i>О. ФІЛІППЕНКОВ, Ю. ДЖУМАНЯЗОВ</i> БЕЗПЕКА ПРАЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	217
<i>Олександр ЧЕРКАШИН</i> БЕЗПЕКОВИЙ ПРОСТІР ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ. РЕКОМЕНДАЦІЇ РЯТУВАЛЬНИКАМ У ВИБОРІ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ	219
<i>І. ЯЧНА, Д. ЛУК'ЯНОВ, О. КУВШИНОВА</i> ОХОРОНА ПРАЦІ ЯК СФЕРА ВПЛИВУ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	221